

Smēkēšanas ierobežošanas valsts komisijas
sanāksmes

PROTOKOLS

Rīgā

Datums:	25.11.2021.	Nr.	3.
---------	-------------	-----	----

Sākums:	10:00	Beigas:	12:38
Norises vieta:	attālināti – platformā MS Team		
Vada:	Jānis Hahelis – komisijas priekšsēdētājs - Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta direktors		
Dalībnieki:	Vārds Uzvārds, amats	Piedalās	
	Aija Pelne - Slimību profilakses un kontroles centra Atkarības slimību riska analīzes nodaļas vadītāja	☒	
	Mārtiņš Pužuls Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības darba aizsardzības vecākais speciālists	☒	
	Viesturs Razumovskis - Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Pašvaldību departamenta direktors	☒	
	Alvis Krams - Latvijas Ārstu biedrības valdes loceklis	☒	
	Pēteris Apinis - Latvijas Ārstu biedrības valdes loceklis (nepiedalījās)	☐	
	Astrīda Stirna - Veselības ministrijas Galvenais speciālists-narkologs	☒	
	Baiba Šmite-Roķe - Valsts ieņēmumu dienesta Nodokļu pārvaldes direktora vietniece	☒	
	Ella Hartmane - Finanšu ministrijas Netiešo nodokļu departamenta Muitas un akcīzes nodokļa nodaļas vecākā eksperte	☒	
	Ilze Rudzīte - Latvijas Pašvaldību savienības padomniece veselības un sociālajos jautājumos	☒	
	Santa Buša - Ekonomikas ministrijas Iekšējā tirgus departamenta Konkurences, tirdzniecības un patēriņtāju tiesību nodaļas vecākā eksperte	☒	
	Inga Birzniece - Sabiedrības veselības departamenta Veselības veicināšanas un atkarību profilakses nodaļas vadītāja	☒	
	Sandra Falka - Valsts izglītības satura centra Izglītības satura departamenta mācību satura speciāliste	☒	
	Vineta Pavlovska - Valsts policijas Galvenās kārtības policijas pārvaldes Koordinācijas un kontroles pārvaldes Dienestu koordinācijas biroja galvenā inspektore	☒	
	Ilze Seipule - Izglītības un zinātnes ministrijas Izglītības departamenta direktora vietniece (vietā Dzintra Mergupe Kutraite)	☒	
	Viktors Vaščenkovs - Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas Ekonomisko nozīegumu apkarošanas pārvaldes 2. nodaļas galvenais inspektors (Vitālija Polovinska vietā)	☒	
	Pēteris Leiškalns - Latvijas Darba devēju konfederācijas	☒	

	sociālo lietu un sociālās drošības eksperts	
	Inese Olafsona – Latvijas Darba devēju konfederācijas tautsaimniecības eksperte (nepiedalījās)	☐
	Iveta Pudule - Latvijas Sabiedrības veselības asociācijas valdes locekle	☒
	Imants Zaķis - Iekšlietu ministrijas Nozares politikas departamenta direktora vietnieks	☒
Pieaicinātie*:	Marta Krivade – Veselības ministra padomniece politikas plānošanas jautājumos	☒
	Oskars Šneiders - Veselības ministrijas Komunikācijas nodalas vadītājs	☒
	Egīls Vidriķis – Rīgas pašvaldības policijas Profilakses, koordinācijas un statistikas nodaļa priekšnieks	☒
	Una Mārtiņsone - Slimību profilakses un kontroles centra Atkarības slimību riska analīzes nodalas vecākā sabiedrības veselības analītike	☒
Protokolē:	Sanita Lazdiņa - Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta Veselības veicināšanas un atkarību profilakses nodalas vecākā eksperte	
Darba kārtība/ sanāksmē apspriestais:		
1. Smēķešanas ierobežošanas valsts komisijas sēdes atklāšana un sēdes darba kārtības apstiprināšana (<i>J.Hahelis</i>).		
2. Akcīzes nodokļa piemērošanas kārtības izmaiņas kopš 2021.gada 1.janvāra elektroniskajās smēķešanas ierīcēs izmantojamiem šķidrumiem un akcīzes nodokļa ieviešana tabakas aizstājējproduktiem un elektroniskajās smēķešanas ierīcēs izmantojamo šķidrumu sagatavošanas sastāvdaļām - nodokļa ieņēmumi un ietekme uz patēriņu. (<i>B.Šmite-Roķe</i>).		
3. Tabakas izstrādājumu, augu smēķešanas produktu, elektronisko smēķešanas ierīču un to šķidrumu aprites likumā noteiktie smēķešanas ierobežojumi, tai skaitā attiecībā uz daudzdzīvokļu dzīvojamo māju balkoniem un lodžijām – piemērošanas iespējas un diskusija par smēķešanas ierobežojumu paplašināšanas iespējām. (<i>E.Vidriķis</i>).		
4. Aktualitātes tabakas kontroles politikas jomā: Pasaules Veselības organizācijas Vispārējās konvencijas par tabakas uzraudzību ieviešanas progress (<i>S. Lazdiņa</i>).		
5. Citi jautājumi.		
1. Smēķešanas ierobežošanas valsts komisijas sēdes atklāšana un sēdes darba kārtības apstiprināšana (<i>J. Hahelis</i>)		
J. Hahelis atklāj Smēķešanas ierobežošanas valsts komisijas (turpmāk – Komisija) sēdi un iepazīstina ar darba kārtību Komisijas locekļus. Jautā, vai Komisijas locekļiem ir iebildumi vai priekšlikumi par darba kārtībā iekļautajiem jautājumiem. Rosina, ka pie piektā darba kārtības punkta informēs Komisijas locekļus par Saeimā esošā likumprojekta “Grozījumi Tabakas izstrādājumu, augu smēķešanas produktu, elektronisko smēķešanas ierīču un to šķidrumu aprites likumā” (867/Lp13, 2.las)” virzību Saeimas Sociālo un darba lietu komisijas Sabiedrības veselības apakškomisijā.		
P. Leiškalns rosina pie piektā darba kārtības punkta iekļaut arī jautājumu par š.g. 17.novembrī TV raidījumā “Zebra”, kas skatāms televīzijas kanālā “TV3”, pausto informāciju par smēķešanu, kā arī smēķešanas atmešanu, elektroniskajām smēķešanas ierīcēm, tabakas karsēšanas ierīcēm un beztabakas nikotīna spilventiņiem, noskaidrojot, vai raidījumā minētais apgalvojums, ka Saeimas komisijā Veselības ministrija ir sniegusi patiesībai neatbilstīgu informāciju par pētījumiem un to secinājumiem ir patiess. Kā arī noskaidrot, vai TV raidījumā “Zebra” paustā informācija ir vai nav		

bijusi patiesa. Rosina, ka gadījumā, ja amatpersonu paustā informācija Saeimas komisijā ir bijusi maldinoša, aicina sniegt rekomendācijas no Komisijas puses tālākai rīcībai. Savukārt gadījumā, ja plašsaziņas līdzeklī paustā informācija ir bijusi maldinoša, sniegt plašsaziņas līdzekļim informāciju par pamanītajām neprecizitātēm un lūgt konkrēto raidījumu maldinošo informāciju atsaukt.

Rosina pārspriest Komisijas iespējamo rīcību šajā situācijā. Komisijas locekļi atbalsta P.Leiškalna ierosinājumu un apstiprina darba kārtību.

2. Akcīzes nodokļa piemērošanas kārtības izmaiņas kopš 2021.gada 1.janvāra elektroniskajās smēķēšanas ierīcēs izmantojamiem šķidrumiem un akcīzes nodokļa ieviešana tabakas aizstājējproduktiem un elektroniskajās smēķēšanas ierīcēs izmantojamo šķidrumu sagatavošanas sastāvdaļām - nodokļa ieņēmumi un ietekme uz patēriņu. (B.Šmite-Roķe).

B. Šmite – Roķe prezentē, sniedzot ieskatu par Finanšu ministrijas (turpmāk – FM) un Valsts ieņēmuma dienesta (turpmāk – VID) veiktajiem pasākumiem akcīzes nodokļa piemērošanā un kontrolētu preču aprītē tabakas saturošiem un nikotīnu saturošiem produktiem. Norāda, ka Latvijā akcīzes nodoklis tiek piemērots harmonizētām akcīzes precēm (cigaretes, cigāri, cigarillas, sagriezta smēķējamā tabaka) un nacionālām akcīzes precēm (tabakas lapas, karsējamā tabaka, elektroniskajās smēķēšanas ierīcēs (turpmāk – e-ierīces) izmantojamie šķidrumi). Savukārt, kopš š.g. 1.janvāra ir nākušas klāt jaunas nacionālās akcīzes preces, kas ir e- ierīcēs izmantojamo šķidrumu sagatavošanas sastāvdaļas, kas līdz šim tika realizētas kā atsevišķas preces, un tabakas aizstājējprodukti, kas Latvijā ir nikotīna spilventiņi. Uzsver, ka līdz ar akcīzes nodokļa piemērošanu VID ir uzlicis vairākus papildus kontroles mehānismus. 2021.gada 1.janvarī, sākot piemērot akcīzes nodokli jaunajām akcīzes precēm, tika uzlikts par pienākumu tirgotājam inventarizēt visus preču krājumus par jaunajām precēm. Inventarizācijas rezultātā kopumā par e-ierīcēs izmantojamām šķidrumu sagatavošanas sastāvdaļām tika samaksāti 48 tūkst. eiro, bet par nikotīna spilventiņiem 65 tūkst. eiro. Otra prasība, kas tika noteikta, ka visiem tirgotājiem un noliktavas turētājiem, kas realizē šos jaunos akcīzes produktus tika uzlikts pienākums reizi mēnesī deklarēt VID informāciju par akcīzes nodokļa un preču apjomiem. Tāpat tika noteikts, ka komersanti, kuri tirgo e-ierīcēs izmantojamos šķidrumus un to sagatavošanas sastāvdaļas, kā arī tabakas aizstājējproduktus, drīkst realizēt tikai tādus produktus, par kuriem komersanti paši samaksājuši akcīzes nodokli, vai produktus, kurus iepirkuši attiecīgi no komersanta, kuram ir licence un kas ir samaksājis nodokli. Vienlaikus norāda, ka kopš š.g. 1.jūlija (jaunajiem akcīzes produktiem un karsējamai tabakai) ir jābūt marķētiem ar akcīzes nodokļa markām. Savukārt, no 2022.gada 1.janvāra visām akcīzes precēm ir jābūt marķētam ar akcīzes nodokļa markām. Norāda, ka tradicionālajiem tabakas produktiem ir mērens akcīzes nodokļa kāpums pēdējos divos gados un nākošā gadā cigaretēm - (+5,8%), cigāriem un cigarillām (+10%), smēķējamai tabakai (+7%). Bet savukārt tieši jaunajiem tabakas un nikotīna saturošiem produktiem ir straujāks akcīzes nodokļa pieaugums – karsējamai tabakai akcīzes likme pieauga divas reizes, bet e-šķidrumiem 10 reizes. Vienlaikus norāda, ka par vienu gramu tabakas akcīzes nodoklis ir zemāks visiem tradicionāliem tabakas izstrādājumiem (cigāriem, cigarillām, smēķējamā tabaka, cigaretēs), nekā piemēram par karsējamo tabaku, kur tas ir augstāks. Attiecībā par patēriņam nodoto produktu daudzumu salīdzinot 2019./2020./2021. gadus deviņu mēnešu griezumā secina, ka patēriņam nodotais apjoms cigaretēm iepriekšējos gados samazinājās, bet šogad palicis nemainīgs, cigāru un cigarillu nodotais apjoms ir samazinājies, karsējamā tabakai, lai arī 2020.gadā strauji pieauga, tad šogad ir vērojams samazinājums, savukārt smēķējamās tabakas nodotais apjoms patēriņam strauji pieaug visos trīs pēdējos gados. Līdzīga situācija ir arī attiecībā uz e-ierīču šķidrumiem, un to patēriņam nodotie apjomi ir strauji pieauguši. Savukārt, attiecībā uz tabakas aizstājējproduktiem vērojams liels patēriņam nodotais apjoms pirmos deviņos mēnešos šogad. Citiem produktiem, akcīzei augot vairāk, cigarešu patēriņa nodotie apjomi nemainās, tāpat aug strauji tieši smēķējamās tabakas apjoms, kas

nodots patēriņam. Vērš uzmanību, ka 2020.gadā plānotais iekasētais akcīzes nodoklis netika sasniegts, bet par 2021.gada plānotais iekasētais akcīzes nodoklis varētu tikt sasniegt, nēmot vērā, ka valsts budžeta likumā ir ierakstīts, ka, ja šie akcīzes ienākumi pārsniedz plānotos (pārpildās), tad tas tiek ieskaitīts onkoloģijas pacientu ārstēšanai. Norāda, ka neatbalsta šādu budžeta veidošanu. Uzsver, ka akcīzes nodokļa piemērošana nesedz to kaitējumu, kas tiek nodarīts sabiedrībai, bet akcīzes nodokļa piemērošanai līdzīgi seko arī kontroles mehānismi, kas ir būtiski aprites kontrolē. Uzskata, ka kontrolēta aprite ir labāka, kā aizliegt produktu pieejamību tirgū, jo varam to ierobežot, palielinot akcīzes nodokļa likmes, kas ir efektīvākais līdzeklis produktu pieejamības mazināšanai.

Komisijas locekļi pieņem zināšanai B.Šmites-Rokes prezentācijā sniegtu informāciju.

3. Tabakas izstrādājumu, augu smēķešanas produktu, elektronisko smēķešanas ierīču un to šķidrumu aprites likumā noteiktie smēķešanas ierobežojumi, tai skaitā attiecībā uz daudzdzīvokļu dzīvojamo māju balkoniem un lodžijām – piemērošanas iespējas un diskusija par smēķešanas ierobežojumu paplašināšanas iespējām. (E. Vidriķis).

E. Vidriķis informē, ka Rīgas pašvaldības policija kontrolē Rīgas pilsētā Tabakas izstrādājumu, augu smēķešanas produktu, elektronisko smēķešanas ierīču un to šķidrumu aprites likumā (turpmāk – Tabakas likums) noteiktos smēķešanas ierobežojumus, kas attiecas gan uz publiskām vietām, gan koplietošanas telpām, gan sabiedrisko publisko ēku ieejām, kā arī citās vietās, kas saistītas ar to, kur, kā un kādos apstākļos šie produkti tiek smēķēti. Sniedz informāciju par pārkāpumiem no 2016.gada līdz 2021.gadam (pirmajos 10 mēnešos). Norāda, ka 2020.gadā redzamais pārkāpumu kritums saistīts ar izmaiņām likumdošanā, kad 2021.gada 1.jūlijā stājās spēkā jaunais Administratīvās atbildības likums, kas mainīja kārtību, un reformas rezultātā liela daļa pārkāpumu tika iekļauti pašos nozares likumos, atsevišķas pārkāpumu normas tika svītrotas, bet tika pievienotas arī jaunas normas. Vienlaikus norāda, ka kritums varētu būt saistīts arī ar to, ka kopš 2021.gada 1.jūlijā visi pārkāpumi tiek digitalizēti jeb veidotas e-lietas, vairs netika veikta pārkāpumu uzskaitē papīra formātā. Lai šo digitalizēto pārkāpumu sistēmu ieviestu, tika apmācīti arī darbinieki. Vienlaikus norāda, ka pārkāpumu kritums ir saistīts ar COVID-19 pandēmiju, kad bija noteikta stingra mājsēde, tad tieši publiskās vietās pārkāpumu bija mazāk. Bet, kā rāda šobrīd jau apkopotie dati, tad iedzīvotāji ir pielāgojušies COVID-19 pandēmijai, un smēķešanas ierobežojumu pārkāpumi pieaug, Vienlaikus uzsver, ka kopš 2020.gada 1.jūlijā pārkāpumi tiek sadalīti sīkāk arī pēc to veidiem. Ja apskata biežāk izdarītos pārkāpumus laika periodā no 2020.gada 1.jūlija līdz 2021.gada 1.novembrim, iekļaujot tos administratīvos pārākumus saistībā ar smēķēšanu, kas ir ne tikai Tabakas likumā, bet arī Bērnu tiesību aizsardzības likumā, norāda, ka šajā periodā mazāk izplatīti bijuši pārākumi par smēķēšanu uz perona, sabiedriskā transporta pieturvietās, smēķēšana tuvāk par 10 metriem no ieejām, arī smēķēšana bērna vai grūtnieces klātbūtnē, kur lielākoties šie pārkāpumi tika konstatēti izmeklējot citus pārākumus, ierodoties pie personas dzīvesvietā, mazāk ir pārkāpumu par smēķēšanu grūtnieces klātbūtnē. Samazinājušies arī smēķešanas pārkāpumi restorānos un kafejnīcās, bet lielākoties tas saistīts ar ierobežojumiem, kas tika uzlikti kafejnīcām/restorāniem saistībā ar COVID-19 pandēmiju. Izplatīti ir pārkāpumi, kas saistīti ar smēķēšanu parkos, tāpat joprojām ir izplatīti pārkāpumi par smēķēšanu uz daudzdzīvokļu māju balkoniem un lodžijām. Saistībā ar šiem pārkāpumiem bieži vien ir grūti konstatēt personu, kura to ir izdarījusi, jo policija nevar iekļūt personas dzīvesvietā. Norāda, ka pēdējos gados smēķētāji vairāk respektē nesmēķētāju intereses un vairs nesmēķē, kur vien vēlas. Savukārt, vislielākais pārkāpumu skaits saistībā ar smēķēšanu ir saistīts ar nepilngadīgajiem, kas vai nu smēķēja vai glabāja cigares vai e-ierīces. Norāda arī uz pastāvošo problēmu, ka nepilngadīgo pārkāpumi par smēķēšanu gan tradicionālo tabakas izstrādājumu, gan arī e-ierīču un to glabāšanu pieaug kopš 2016.gada. Vienlaikus norāda arī uz problēmām, kas saistīti ar jaunajiem produktiem – e-ierīcēm, nikotīna spilventiņiem, jo policijai ir apgrūtinātas iespējas izkontrolēt, piemēram, nikotīna spilventiņus vai e-ierīces smēķēšanu, jo to lietošana nav pamanāma. Uzsver, ka viņuprāt savulaik

netika pieņemts pareizs lēmums attiecībā uz to, ka e-ierīces, kas nesatur nikotīnu, tiek pielīdzinātas tām, kas satur nikotīnu, un tām tiek piemēroti tie paši aizliegumi, jo uzskata, ka kaitējums rodas no produktiem satur nikotīnu, kas ir atkarību izraisoša viela. Jaunieši un pusaudži bieži vien izvēlas lietot šos produktus, lai pamēģinātu, jo tas saistīts ar modi un stilu. Vienlaikus norāda uz problēmu, ka šobrīd nepilngadīgos, kas ir izdarījuši pārkāpumus, nesoda, bet tiem var piemērot dažādus piespiedu audzinoša rakstura līdzekļus. Viens no tiem, kas pēc policijas domām ir efektīvs, ir nepilngadīgā nosūtīšana pie speciālista (piem. narkologa). Norāda, ka ir problēmas pieklūt pie šiem speciālistiem, jo tikai atsevišķas pašvaldības var nodrošināt šāda iespējas.

I. Birzniece norāda, ka Rīgas pašvaldības policijas prezentācijā ir šokējoši dati tieši attiecībā uz nepilngadīgo izdarītajiem pārkāpumiem (smēķēšanu), kas ir tikai par Rīgas pilsētas pašvaldību, bet, iespējams, aptverot visas pašvaldības, šie dati būtu vēl negatīvāki. Ierosina, ka varētu Rīgas pilsētas policijas pārstāvju uzaicināt uz Saeimas Sociālās un darba lietu komisijas (turpmāk – SSDLK) Sabiedrības veselības apakškomisijas sēdi noprezentēt deputātiem minēto situāciju. Jautā, vai apkopotie dati par pārkāpumiem ietver informāciju par visa veida e-smēķēšanas ierīcēm (elektroniskām cigaretēm, karsēšanas ierīcēm)? Attiecībā uz nikotīna spilventiņiem norāda, ka šobrīd šiem produktiem Latvijā skaidri noteikta regulējuma nav un plānotie grozījumi Tabakas likumā Saeimas atbildīgajā komisijā un apakškomisijā kopumā tiek jau skatīti vairāk kā gadu. Jautā, kādas kontroles iespējas redz pašvaldības policija pieņemot minētos grozījumus un aizliedzot šos produktus nepilngadīgām personām? Norāda, ka attiecībā uz bez nikotīna e-smēķēšanas ierīcēm ir zinātniski pierādīts un arī Pasaules Veselības organizācija (turpmāk – PVO) norāda, ka šo produktu smēķēšana ir pamats tam, lai uzsāktu lietot jau nikotīnu saturošus produktus, tāpēc visi ierobežojumi un aizliegumi tiek attiecināti arī uz šiem bez nikotīna produktiem. Par smēķēšanu uz lodžijām, balkoniem, pie atvērtiem logiem norāda, ka arī Veselības ministrija saņem iedzīvotāju sūdzības, bet ne reti ir situācijas, ka iedzīvotāji dara zināmu policijai, tomēr minētā sūdzība beidzas bez rezultāta. Piekrit, ka Tabakas likums šobrīd nenosaka smēķēšanas ierobežojumu pie atvērtiem logiem. Jautā, kāda ir Rīgas pašvaldības policijas reakcija uz šādiem izsaukumiem no iedzīvotājiem par smēķēšanas ierobežojumu pārkāpumiem, gadījumos, ja izsaucējs ir grūtnieces, jaunās māmiņas ar zīdaiņiem un nepilngadīgiem bērniem vai personas ar invaliditāti, kurām attiecīgā situācijā vienīgā iespēja elpot svaigu gaisu ir atverot logu, bet blakus ir kaimiņš, kas regulāri smēķē pie atvērta loga vai uz balkona, lodžijas, pakļaujot personas pasīvās smēķēšanas riskam. Norāda, ka ne reti policijas ierosina administratīvo pārkāpumu procesu, par ko tiek paziņots sūdzības iesniedzējam, bet, vai policijai ir pienākums informēt sūdzības iesniedzēju par administratīvā procesa rezultātiem? Tāpat jautā, kādos gadījumos, kur ir pasīvā smēķēšana, sūdzības iesniedzēju var atzīt par cietušo?

E. Vidriķis norāda ka attiecībā uz atzīšanu par cietušo, likums nosaka, ka personas var atzīt par cietušo fizisku, emocionālu un psiholoģisku administratīvo pārākumu rezultātā ar vai bez cietušā pamatota līguma. Situācijās, kad persona lūdza atzīt par cietušos, ir jānorāda, kāda veida ciešanas personai ir nodarītas. Amatpersonām desmit dienu laikā ir jāpieņem lēmums atzīt vai neatzīt personu par cietušo. Cietušajam ir tiesības iepazīties ar lēmuma pieņemšanas procesu, tomēr vienmēr amatpersona vērtē, vai un kāds kaitējums ir tīcis nodarīts konkrētajai personai konkrētajā situācijā. Attiecībā uz policijas rīcību situācijās, kad ir izsaukums par smēķēšanu pie logiem, uz lodžijām, balkoniem, kur cieš bērni, zīdaiņi, grūtnieces, personas ar invaliditāti, norāda, ka Rīgas pašvaldības policijas resurss ir nepietiekošs. Vērš uzmanību, ka policijai darba apjoms nav palicis mazāk, bet tieši otrādāk - COVID-19 pandēmijas dēļ noteikto ierobežojumu kontroles tas ir pieaudzis, un policija šobrīd neveic daudz būtiskas lietas, jo ir citi pienākumi saistībā ar valstī izsludināto ārkārtas situāciju. Paskaidro, ka nav nekad bijuši atteikumi doties uz izsaukumu, jo visi zvani un iesniegumi tiek fiksēti, tomēr tiek vērtēta katras izsaukuma prioritāte. Situācijās, kad draud tūlītējas briesmas veselībai, drošībai, policija ierodas nekavējoties. Tomēr situācijās, kuras var pagaidīt, policijas darbinieki ierodas arī vēlāk nākamā dienā un apseko situāciju, jo lielākoties šie izsaukumi par smēķēšanas

ierobežojumu pārkāpšanu uz balkoniem, lodžijām jau ir situācijas, kur šīs darbības tiek veiktas pastāvīgi un regulāri. Informē, ka parasti policija šādos izsaukumos izvērtē katru konkrētu situāciju un tās apstāklus, vai sūdzība ir pamatota. Norāda, ka nepiekrit politikai, ka smēķētāji tiek iedzīti savos dzīvokļos, kur nereti ir ģimenes un mazi bērni, kas ir lielāks kaitējums, kā ja persona dodas smēķēt uz balkona vai pie atvērta loga.

I. Birzniece norāda, ka līdz galam nepiekrit sniegtajam viedoklim. Informē, ka apzinās policijas aizņemtību un ka tā nevar ierasties nekavējoties, bet šiem smēķēšanas ierobežojumu pārkāpumiem daudzdzīvokļu mājās uz balkoniem, lodžijām ir jāpievērš lielāka uzmanība, lai pasargātu mazaizsargātās grupas - bērnus, grūtnieces, personas ar invaliditāti. Norāda, ka nav plānots sadzīt smēķētājus dzīvoklī, bet skatīties uz šo jautājumu plašāk. Rosina, ka nepieciešamības gadījumā policija arī var vērsties pie likumdevēja, lai iestrādātu papildus normas likumā, ja kontrolējošām iestādēm tas atvieglotu veikt kontroles pasākumus. Informē, ka, ja Veselības ministrijai būs arī turpmāk zināmi konkrēti gadījumi par smēķēšanas ierobežojumu pārkāpumiem, tad noteikti vērsīsies pie Rīgas pašvaldības policijas, lai tos risinātu kopīgi.

E. Vidriķis apstiprina, ka Rīgas pašvaldības policija ir gatava palīdzēt un aicina, sūtot atbildes, arī informēt par šiem gadījumiem un, ja ir kādas nepilnības no policijas puses, arī uz tām norādīt.

I. Pudule vērš Komisijas locekļu uzmanību uz disonansi iepriekš dzirdētajās prezentācijās no VID puses par labiem akcīzes nodokļa ieņēmumiem, kur pārpalikums no tiem tiks novirzīts onkoloģijai, savukārt, no otras puses policija norāda uz problēmu, ka ir nepietiekoša profilakse, kuras īstenošanai trūkst finansējuma, kur šie iegūtie līdzekļi būtu jānovirza tieši uz profilakses pasākumiem. Norāda, ka Latvija joprojām smēķēšanas izplatības ziņā ir vienā no augstākajām vietām ES un, salīdzinot ar Ziemeļvalstīm, mēs darām arī nepietiekami, lai sasniegtu nospraustos mērķus - par 30% samazināt smēķēšanas izplatību. Uzskata, ka ir regulāri jāpārskata akcīzes nodoklis un liela daļa no iekasētiem akcīzes nodokļa ieņēmumiem ir jānovirza profilaksei, nevis onkoloģijas ārstēšanai, kā tas ir citās valstīs. Vēl jo vairāk uzsver, ka tieši jauniešu vidū šī izplatība ir straujāka, tādēļ jāievieš pasākumi, lai mainītu šos paradumus, bet ar pieejamiem finanšu līdzekļiem tas ir neiespējami. Norāda, ka vairums smēķētāju vēlas atmest, bet viņiem nav pietiekošas palīdzības un atbalsta, lai to izdarītu. Tāpēc rosina, ka ir jāatrod veids, kā daļu no akcīzes ieņēmumiem novirzīt tieši profilaksei.

B. Šmite - Roķe atbildot uz I.Pudules teikto, norāda, ka piekrīt, ka lielāks finansējums ir jānovirza tieši profilaktiskiem pasākumiem. Informācija par akcīzes ieņēmumu novirzīšanu nebija ar ironiju pieminēta, jo uzskata, ka onkoloģisko pacientu ārstēšanai ir jāparedz pietiekošs pastāvīgs finansējums no valsts pamatbudžeta. Vienlaikus norāda, ka ,piemēram, Skandināvijas valstīs, kurām ir zemāki smēķēšanas izplatības rādītāji, izpētot produktu tirgu, liels īpatsvars ir pāriešana uz alternatīviem produktiem, tāpēc rosina izpētīt produkta aizstājamības iespējas.

V. Razumovskis jautā E. Vidriķam par to, kā policija līdz šim risināja un nākotnē plāno risināt gadījumus, kad valstī tiks noteikta mājsēde un smēķētāji tā vietā, lai smēķētu dzīvoklī, dotos smēķēt uz ielas pie daudzdzīvokļu mājas laikā, kad atrašanās uz ielas ir aizliegta. Un, vai izsludinātās mājsēdes laikā, kas bija noteikta saistībā ar COVID-19 pandēmiju, atrašanās uz ielas un tādējādi noteikumu pārkāpšana bija novērota bieži?

E. Vidriķis atbild, ka policija šādas situācijas risināja ar sapratni un veselo saprātu, noskaidrojot situācijas apstāklus, kāpēc persona atrodas ārpus savas dzīvesvietas, vienlaikus apzinoties, ka daļa personu ir izvēlejušās pārkāpt mājsēdes noteikumus, lai smēķētu nevis dzīvoklī, bet devusies ārā, lai nodarītu mazāku kaitējumu vienā mājsaimniecībā dzīvojošajiem.

A. Krams sniedz komentāru par e-ierīcēm, kas nesatur nikotīnu, norādot, ka tajās esošās vielas, kas atrodas aerosolā, kas tiek ieelpots ir tikpat toksiskas, lai gan par šiem produktiem nav pieejami ilgtermiņa lietošanas ietekmes vērtējums. Vērš uzmanību, ka visas vielas, kas tiek ieelpotas uzkarsētā veidā ir toksiskas mūsu plaušām, tai skaitā bērnu plaušām. Pēdējās publikācijas ir pierādījumi, ka šajās e-ierīcēs ir vairāk par 400 tūkst. dažādu vielu, kuru iedarbība vēl nav zināma. Vērš uzmanību, ka policija nevarēs nokontrolēt, kādu e-smēķēšanas ierīci persona smēķē ar vai bez nikotīna. Vienlaikus tiktu radīts arī nepareizs signāls sabiedrībā, ka e-ierīcu lietošana sabiedrībā ir legāla un ka pusaudži tās var lietot.

E. Vidriķis skaidro, ka viņa komentārs par alternatīvām bija tieši par vienreizlietojamām elektroniskajām smēķēšanas ierīcēm, jo tām šobrīd nav citu alternatīvu bez nikotīna. Ja būtu, piemēram, alternatīva, kas ir bez nikotīna, tad, iespējams, būtu produkts, kuru varētu piedāvāt uz kuru pāriet. Norāda, ka nav informācijas, kā citās valstīs ir pārņemta Eiropas Parlamenta un Padomes 2014.gada 3.aprīļa direktīva 2014/40/ES par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz tabakas un saistīto izstrādājumu ražošanu, noformēšanu un pārdošanu, ar ko atceļ Direktīvu 2001/37/EK, bet Latvijā visi produkti, kas ir gan nikotīnu saturoši, gan nesaturoši tiek klasificēti kā vienlīdz kaitīgi un, iespējams, šāda pieeja nav pareiza.

Komisijas locekļi pieņem zināšanai E. Vidriķa prezentācijā sniegtos informāciju.

4. Aktualitātes tabakas kontroles politikas jomā: Pasaules Veselības organizācijas (turpmāk - PVO) Vispārējās konvencijas par tabakas uzraudzību ieviešanas progress (S. Lazdiņa).

S. Lazdiņa sniedz informāciju PVO Vispārējo konvenciju par tabakas uzraudzību, kas stājās spēkā 2005. gada 27. februārī, ieviešanas progresu. Tāpat notikušo PVO Vispārējās konvencijas par tabakas uzraudzību 9. Pušu konferenci (COP9), kas norisinājās no 2021.gada 8. – 13. novembrim, un tajā apspriestajiem jautājumiem un pieņemtajiem dokumentiem. Norāda, ka šobrīd PVO Vispārējai konvencijai par tabakas uzraudzību ir pievienojušās 182 puses (valstis), kas aptver vairāk kā 90% no pasaules populācijas. Informē par PVO Vispārējās konvencijas par tabakas uzraudzību 9. Pušu konferenci (COP9), kas norisinājās attālināti no 2021.gada 8. – 13. novembrim un par tajā pieņemtajiem dokumentiem un galvenajiem secinājumiem. Norāda, ka minētajā pušu konferencē tika pieņemts Ziņojums par PVO Vispārējās konvencijas par tabaku uzraudzību ieviešanas progresu 2018.-2020.gadā, tāpat tika pieņemti tehniskie ziņojumi par PVO Vispārējās konvencijas par tabakas uzraudzību 9. un 10.panta ieviešanas progresu (tabakas izstrādājumu saturu regulēšana un tabakas izstrādājumu saturu atklāšanas regulēšana), elektroniskajām smēķēšanas ierīcēm, kas satur vai nesatur nikotīnu, un jaunieviestiem tabakas izstrādājumiem (t.sk. karsējamā tabaka). Par PVO Konvencijas Sekretariāta piedāvājumu veidot Brīvprātīgu investīciju fondu, papildus finansējuma piesaistei PVO Vispārējās konvencijas par tabakas uzraudzību ieviešanai, kā arī Irānas deklarāciju, kas pieņemta PVO Vispārējās konvencijas par tabakas uzraudzību ieviešanai saistībā ar atveselošanos no COVID-19 pandēmijas.

Komisijas locekļi pieņem zināšanai S. Lazdiņas prezentācijā sniegtos informāciju.

6. Citi jautājumi

J. Hahelis informē Komisijas locekļus par šobrīd Saeimā skatītā likumprojekta “Grozījumi Tabakas izstrādājumu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīcu un to šķidrumu aprites likumā” ([867/Lp13](#), 2.las), kas regulētu nikotīna spilventipus, citus tabakas aizstājējproduktus un tabakas karsēšanas ierīces un to virzību, norādot, ka minētais likumprojekts Saeimā 1.lasījumā tika apstiprināts jau pagājušā gada nogalē, bet šogad iesniegtie priekšlikumi uz otro lasījumu tiek skatīti

SSDLK kopš marta, kur tieši š.g. 3.martā tika nolemts nodot saņemtos priekšlikumus skatīšanai SSDLK Sabiedrības veselības apakškomisijai. Šobrīd ir notikušas vairākas SSDLK Sabiedrības veselības apakškomisijas sēdes, bet ir izskatīti tikai 7 priekšlikumi no 46 iesniegtajiem priekšlikumiem. Informē, ka Veselības ministrija no savas puses ir vērsusies pie SSDLK Sabiedrības veselības apakškomisijas priekssēdētāja, lai saprastu iemeslus, kāpēc minētā jautājuma izskatīšana komisijā nenorisinās raitāk. Norāda, ka apakškomisija sniedza viedokli, ka minētais jautājums ir sarežģīts un par to ir iesniegti daudz priekšlikumi, par kuriem ir plašas diskusijas, ir nepieciešams ilgāks laiks. Informē, ka Sabiedrības veselības apakškomisijas priekssēdētājs norādīja, ka likumprojektu varētu uzsākt atkal skatīt tuvāko trīs nedēļu laikā.

E. Hartmane informē, ka ķemot vērā, ka Tabakas likums šobrīd Saeimā ir atvērts grozījumu veikšanai, kā arī ķemot vērā, sadarbībā ar VID konstatētas vairākas problēmas attiecībā uz Tabakas likumā ietverto normu piemērošanu praksē, norāda, ka š.g. novembra sākumā FM ir iesniegusi priekšlikumus šim likumprojektam, kuri ir pieejami arī Saeimas mājaslapā. Viens no priekšlikumiem ir arī par cigarešu samazināta degšanas potenciāla prasību uzraudzības funkcijas nodošanu Veselības inspekcijai, kā arī par tabakas izstrādājumu, elektroniskās smēķēšanas ierīču un uzpildes tvertņu distances tirdzniecības aizlieguma prasību piemērošanas kārtību attiecībā uz pasta sūtījumiem no trešajām valstīm, jo to saņēmēji ir fiziskas personas.

J. Hahelis jautā Komisijas locekļiem, vai P.Leiškalna kunga rosināto jautājumu par TV raidījumu "Zebra" saturu pārceļam uz nākamo Komisijas sēdi?

I. Birzniece rosina jautājumu nepārceļt uz nākamo Komisijas sēdi un piedāvā visus noinformēt īsumā par TV raidījuma "Zebra" galveno saturu. Norāda, ka raidījuma laikā tiek diskutēts par smēķēšanu, kā arī smēķēšanas atmešanu, elektroniskajām smēķēšanas ierīcēm, tabakas karsēšanas ierīcēm un beztabakas nikotīna spilventiņiem. Informē, ka raidījuma laikā tiek paasts viedoklis, ka jaunie alternatīvie nikotīna un tabakas produkti ir mazāk kaitīgi veselībai, pāriešana uz alternatīviem jauniem tabakas un nikotīnu saturošiem produktiem palīdz salīdzinoši ātri atmet smēķēšanu, tiek norādīts, ka jauniešu, pusaudžu vidū šie produkti nav nemaz tik viegli pieejami, kā arī Veselības ministrija, iesniedzot priekšlikumus ierobežot šos produktus, lobē tradicionālos tabakas ražotājus. Rosina nediskutēt par šī raidījuma saturu nākamajā sēdē, bet aicina katru pašu izvērtēt, kādai informācijai uzticas - raidījumam vai tomēr zinātniskiem pētījumiem un PVO izvērtējumiem.

I. Pudule rosina S.Lazdiņas prezentāciju zināšanai nosūtīt SSDLK Sabiedrības veselības apakškomisijai.

A. Krams norāda, ka šāda alternatīvo jauno nikotīna un tabakas saturošo produktu popularizēšana, sabiedrības maldināšana, ka šie produkti ir mazāk kaitīgi, ir sastopama, ne tikai TV raidījumā "Zebra", bet arī citos raidījumos, tai skaitā internetā. Rosina vērsties pie Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes (turpmāk – NEPLP), kas uzrauga šo saturu, lūdzot vērtēt, vai nav saņemta samaksa par minēto raidījumu no industrijas, tāpat, lai vērtē, vai nav pārkāptas likuma normas, kas nosaka, ka nevar reklamēt šos produktus kā mazāk kaitīgus. Vienlaikus norāda, ka joprojām tiek pārkāptas Tabakas likuma prasības, ka e-ierīces netiek tirgotas slēgtā vietā, atvērtie stendi ir redzami, joprojām tiek izvietotas garšas un smaržas uz e-ierīču iepakojumiem. Uzskata, ka par šo jautājumu jādiskutē, jo Paterētaju tiesību aizsardzības centrs (turpmāk – PTAC) netiek ar kontroli galā cilvēkresursu trūkuma un iespējams neieinteresētības dēļ. Rosina, ka vai nu PTAC un EM stiprina uzraudzību un piesaista papildus cilvēkresursus, vai attiecīgi šīs kontroles funkcija jānodod Veselības inspekcijai.

S. Lazdiņa informē, ka Veselības ministrija varētu sagatavot vēstuli NEPLP. Norāda, ka Veselības

ministrija pēc pēdējās Komisijas sēdes, kas bija š.g. 25.februārī, jau ir vērsusies pie PTAC ar lūgumu stingrāk uzraudzīt Tabakas likumā noteiktos ierobežojumus. Rosina, ka nākamajā sēdē varam pieaicināt PTAC un diskutēt par jautājumu.

J. Hahelis atsauc savu ierosinājumu skatīt jautājumu par TV raidījumu "Zebra" saturu uz nākamo Komisijas sēdi un norāda, ka jautājums ir izdiskutēts un pieņemts lēmums vērsties NEPLP un sēdi slēdz.

Pieņemtie lēmumi:

1. Komisijas vārdā Veselības ministrija vērsīsies NEPLP par š.g. 17.novembra TV raidījuma "Zebra" satura izvērtēšanu un atbilstību normatīvajiem aktiem.
2. Aicina Komisijas locekļus iesūtīt priekšlikumus iespējamām tēmām, kuras būtu jāiekļauj nākamajā Komisijas sēdē.

Sanāksmes vadītājs

S. Lazdiņa

J. Hahelis

Protokolētājs

S. Lazdiņa

* aizpilda nepieciešamības gadījumā